సహాయకష్టకర్మలు

కీ॥ శే॥ కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు.

ప్రకాశకులు:

హితకారిణీ సమాజము,
రాజమండ్రి.

1-00

వెల: 0-4-0

కీర్తిశేషులైన రావుబహద్దూరు

కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారి

గ్రంథములు.

ప్రహసనములు

మొదటి సంపుటము.

1. అపూర్వబ్రహ్మచర్య ప్రహసనము
2. విచిత్రవివాహ ప్రహసనము
3. మహాబధిర ప్రహసనము
4. పునర్మరణ ప్రహసనము
5. బలాత్కారగానవినోద ప్రహసనము
6. కలహప్రియా ప్రహసనము
7. మహామహోపాధ్యాయప్రహసనం
8. యోగనిద్రా ప్రహసనం
9. మహావంచక ప్రహసనం
10. అసహాయశూర ప్ర॥
11. కలిపురుషశనైశ్చర విలాసము
12. వేశ్యాప్రియా ప్ర॥
13. కౌతుకవర్ధని
14. వినోదతరంగిణి
15. హాస్యసంజీవిని మొదటి భాగము
16. ,, రెండవ భాగము
17. ,, మూడవ భాగము

నాటకములు

రెండవ సంపుటము.

1. బ్రహ్మవివాహము
2. వ్యవహారధర్మబోధిని
3. తిర్యగ్విద్వన్మహాసభ (మూషకాసురవిజయం)
4. మహారణ్యపురాధిపత్యము
5. ప్రహ్లాదనాటకము
6. సత్యహరిశ్చంద్ర నాటకము
7. దక్షిణగోగ్రహణము
8. వివేకదీపిక

భాషాంతరీకృత నాటకములు

మూడవ సంపుటము.

1. చమత్కార రత్నావళి
2. రాగమంజరి
3. కళ్యాణకల్పవల్లి
4. అభిజ్ఞాన శాకుంతలము
5. రత్నావళి
6. మాలవికాగ్నిమిత్రము
7. ప్రబోధచంద్రోదయము
8. వెనీసువర్తక చరిత్రము

వచనప్రబంధములు

పద్యకావ్యములు

నాల్గవ సంపుటము.

1. సత్యరాజా పూర్వదేశయాత్రలు (1, 2 భాగములు)
2. రాజశేఖర చరిత్రము
3. శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్యనిర్వచననైషధం
4. రసికజనమనోరంజనము
5. శుద్ధాంధ్రభారత సంగ్రహము
   శుద్ధాంధ్రోత్తరరామాయణము

సహాయకష్టకర్తలు.

By

K. VEERESA LINGAM

సకాయకష్టకర్మలు

వివేకనిధులారా!

మన దేశములోని కర్మోపజీవుల వృత్తులనుగూర్చి ప్రత్యేకముగాఁ జెప్పఁబూనినచో ననేకోపన్యాసములు కావలసి యున్నను వాని కన్నిఁటికిని పీఠికగా నుపయోగించునట్లుగా నిప్పుడు సామాన్యముగా నాకుఁ దోఁచిన యంశములను గొన్నిఁటిని జెప్పుచున్నాను. పూర్వకాలమునందు శిల్పములచేతను, కళలచేతను మిక్కిలి ప్రసిద్ధికెక్కి సమస్తదేశములవారి గౌరవమునకును పాత్రమయి యుండిన మన హిందూదేశ మిప్పుడు శిల్పాదులయందు మిక్కిలి హీనదశను పొంది కేవల పరిహాసాస్పదముగా నుండకపోయినను బహుదేశముల వారి యనాదరణ కర్హ్మమయి యున్న సంగతి యించుక ప్రపంచ జ్ఞానముగల వారి కందఱికిని దెలిసియున్న విషయమే గనుక దీనిని స్థాపించుటకయి నేనిక్కడ నిదర్శనపూర్వకముగా పెంచి చెప్పవలసిన యక్కఱ లేదు. ఈదేశమునందలి శిల్పాదివృత్తులు నానాటికి క్షీణదశకు వచ్చుచుండుటచేతనే మన ముపయోగించుకొనుచు వచ్చు వస్తువులలో మూఁడుపాళ్ళు సాధారణముగా నన్యదేశములయందుఁ జేయఁబడి యిక్కడకు పంపఁబడినవిగా నున్నవి. అందుచేతనే యించుమించుగా మనము కట్టుకొను వస్త్రములును, బట్టలు కుట్టుట కుపయోగపడు సూదులు దారములును, మనము వేసికొను గుడ్డగొడుగులును, వ్రాసికొను కాగితములును, పనిచేయించుకొనెడు కత్తులును, గృహములకు వేయించుకొనెడు తాళములును, మఱియు గృహకృత్యముల కుపయోగించు వస్తువులనేకములును పరదేశమునుండి వచ్చువినగా

నున్నవి. ఇట్లుండుటచేత క్రమక్రమముగా మనదేశమందలి ధన
మంతయు నన్యదేశముల పాలయి పూర్వకాలమందు నిరుపమానధన
సంపన్నమని ప్రఖ్యాతికెక్కి, ధనాశాపాశబద్ధులయిన విదేశరాజుల
హృదయముల నాకర్షించుచుండిన యీదేశమున కంత కంతకు బీద
స్థితి పట్టవలసిన గతి సంభవమగుచున్నది. మగ్గములు మూలపడి
నందున సాలెవాండ్రు విలువబట్టలు నేసిన చేతులతో మట్టిగోడలు
పెట్టవలసినవారగుచున్నారు; కమ్మరులు కత్తులుచేసిన హస్తములతో
కట్టెలు కొట్టవలసినవారగుచున్నారు. మనదేశపుస్థితి యభివృద్ధినొందక
యిదేప్రకారముగా నుండెడుపక్షమున, నింకకొంతకాలములో దారిద్ర్య
దేవత వచ్చి మనదేశములోనే స్థిరవాస మేర్పఱచుకొనుటకు సందేహ
ములేదు. అట్టి దౌర్భాగ్యదశ మనదేశమునకు పట్టకుండఁ జేయవలెనని
కోరెడుపక్షమున మనదేశమందలి వృత్తులవివరమును తెలిసికొని, వాని
యిప్పటిస్థితికిఁగల కారణములను కనిపెట్టి, ముందు వానినభివృద్ధికి
తేఁదగిన మార్గముల నాలోచించి, తగిన కృషిచేయుట దేశాభిమానము
గలవారి కందఱికి నవశ్యకృత్యము. కాయకష్టము నపేక్షించెడు పనులు
అద్దములు, కుండలు మొదలయిన మట్టిపనులును, నగలు, పాత్ర
సామగ్రి, గునపములు మొదలయిన లోహపుపనులును, గుళ్ళు
గోపురములు, విగ్రహములు, మొదలయిన రాతిపనులును, బల్లలు,
పెట్టెలు, మొదలయిన కఱ్ఱపనులును, వస్త్రములు, కొమ్ముపెట్టెలు,
రత్నకంబళములు మొదలయిన చేతిపనులును, మనదేశమునందనే
కములు గలవు. ఇట్టి శరీరప్రయాసముతో చేరిన పనులు వృద్ధిపొంది
ననే దేశ మభివృద్ధిచెంది జనులు బుద్ధియందును ప్రవర్తనమునందును
మేలిమిచెంది బాగుపడుదురు గాని యితరవ్యాపారములవలన బాగు
పడనేరరు. ఈ లోకములో కష్టపడినంగాని ఫలమేవిషయమునందును

లభింపదు. పలువురు కష్టపడినంగాని మనము కడుపునిండ భోజనము చేసి జీవించుటకయినను శక్తులము కాము. చెమట యూడ్చి కష్టపడి పనిచేయువాఁడు దేహారోగ్యము కలవాఁడయి సుఖజీవనము చేయుటకు శక్తుఁడగుటయే కాక సాధారణముగా యుక్తప్రవర్తనము కలవాఁడు సహితమగును. కొన్నిసమయములయందు వాణిజ్యము వలన నధికధనలాభము కలిగినను, అది జూదమువంటిదే యగును గాని దేహపరిశ్రమమును విశేషముగా కోరెడు సేద్యము, శిల్పములు మొదలయిన వానితో సమాన మెన్నటికిని కాదు. బహుకారణముల చేత నోడవ్యాపారము లోనుగాఁగల వర్తకవ్యాపారములయందు లాభమునకు మారుగా బహుతరముగా నష్టమే కలుగుచుండ వచ్చును. అంతేకాక వాణిజ్యకర్మమునందు సామాన్యముగా పోటీ బయలుదేఱి తన తోడివారియం దసూయయు ద్వేషమును పుట్టుటయే కాక యబద్ధము లాడుటకును పరులను మోసముచేయుటకును నవకాశమును ప్రోత్సాహమును గలుగును. ఇట్లు చెప్పుటవలన వాణిజ్యము కూడదని కాని వర్తకులందఱును మోసగాండ్రని కాని నా యభిప్రాయము కాదు. వర్తకులలో సత్యసంధులయి న్యాయమార్గము నతిక్రమింపక ఋజువుగా ప్రవర్తించువారును పలువురున్నారు. ఎంత దూరదేశమునం దుత్పన్నములయ్యెడు వస్తువులయినను పెరటి పంటయయి యందఱికి లభించి సౌఖ్యాభివృద్ధిని కలుగఁజేయుటకును వాణిజ్యమే సాధనభూతముగా నున్నది; ధూమనౌకలును ధూమశకటములును గలిగి సముద్రమధ్యమునందుండు ద్వీపాంతరములు సహితము నదులలోని చేరువలంకలవలెను దూరదేశములుసహితము పొరుగూళ్ళవలెను సులభగమ్యములుగానున్న యీ కాలములో నెల్ల దేశములయందును జేసెడు వివిధవస్తువు లొక్కచోట లభించు సదుపాయము

లుండుటయేకాక వాణిజ్యధర్మమునుబట్టి తఱుచుగా దూరదేశములకు రాకపోకలు చేసి వివిధదేశములవారి యాచారవ్యవహారములను గుణదోషములను గుర్తెఱింగి నాగరికతయందు వృద్ధిపొందుటకు కావలసినన్ని యవకాశము లుండియున్నవి. అయినను మనవారు చిరకాలాగత మయియున్న జాత్యనుబంధముచేత కట్టుపడి స్వేచ్ఛావిహారమునకు శక్తులు కాకపోవుటవలన వాణిజ్యమువలన మన దేశమునకు కలుగవలసినంత లాభము కలుగకున్నది. అట్లయ్యును జనుల యభివృద్ధికిని లాభమునకును కొంతవఱకు తోడుపడును గనుక వాణిజ్యముకూడ నవశ్యముగా నుండవలసిన దనియే నా యభిప్రాయము. కాని నే నిప్పుడు మీ మనస్సులయందు నాటింపఁదలఁచినది వర్తకవ్యాపారమునకంటె శిల్పాదులయందు సుగుణము లధికముగా నున్నవనియు మంచినడవడికకు పురికొల్పు శక్తి కలదనియు, నందుచేత కాయకష్టముతో చేరిన పనుల ననాదరముచేయక వృద్ధిపఱుచుట దేశముయొక్క యోగక్షేమముల కత్యంతాపేక్షణీయమనియు స్పష్టపఱుచుట తప్ప మఱియొకటి కాదు. పూర్వోక్తములయిన శిల్పాదివృత్తులయందు తక్కిన పనులకంటె శరీరప్రయాస మెక్కువ పడవలసియుండును గనుక కర్మోపజీవులకు కష్టములకు సహించు మేలిగుణమును, పూనికతో పనిచేయు నుత్సాహమును, పనిని కడముట్ట నిర్వహించు మనోదార్ఢ్యమును, స్వభావసిద్ధముగానే కలుగును. ఈ ప్రకారముగా కష్టపడి పనిచేయవలసిన యావశ్యకములేని వ్యాపారములయందున్నవారికి తమ మనస్సుయొక్క సంపూర్ణశక్తి తెలియుటయు, మనోనార్ఢ్యమును, కష్టముల కోర్చుకొను శక్తియు, పూనిక కలుగుటయు సంభవింపనేరవు. శరీరకష్టము నపేక్షించెడు పనులయందు దేహాయాస మనివార్యమే యయినను, ఆ యాయాసముండుటచేతనే మనము పైనిచెప్పిన సహనాదిగుణములను

వహించుటకు శక్తుల మగుచున్నాము. ఆ యాయాసమువలననే మనము భూమిని ఫలవంతమునుగాఁ జేసియు, దారులోహాదివస్తువులను మన కుపయుక్తములయిన వివిధరూపములకు మార్చియు, నానావిధసుఖములను భోగములను ననుభవించుటకు శక్తులమగుచున్నాము. కాఁబట్టి మనము శరీరప్రయాసము నెన్నఁడును తిరస్కరింపరాదు. తాము కష్టపడి యెఱుఁగక యనాయాసముగా నితరులను జేరి జీవించువారు నిజమయిన సుఖము నెప్పుడు ననుభవింపఁజాలరు; పనిలేక యూరక సోమరితనమున కాలముపుచ్చుటకంటె నాయాసకరమును దుఃఖప్రదమును లోకమున మఱి యేదియు లేదు. కాఁబట్టి తమ జీవనమునకయి పరుల కాశపడి యుండక యెల్లవారును నేదోయొక విధమున పాటుపడి గౌరవముతో జీవనముచేయుటకయి ప్రయత్నింపవలయును.

మన మింతవఱకును పనియొక్క యుపయోగమునుగుఱించి ప్రసంగించితిమి గనుక, ఇఁక మన దేశమునందు శిల్పాదివృత్తులు హీనదశయందుండి లాభకరములుగా నుండకపోవుటకు కారణము లేవో తెలిసికొని యా లోపములను వారించి యభివృద్ధిపఱుచుటకు తగినసాధనముల నాలోచింతము. మన దేశములో కృష్యాదు లభివృద్ధి చెందకపోవుటకు కారణము లనేకములు కలవు. కాని వానిలో ముఖ్యములయిన వానిని మాత్రమే యిచ్చట ముచ్చటింతము. వీనిలో మొదటి కారణ మేయే పనిలో నెవరి కభిరుచిగలదో వారాపనులయందు ప్రవేశించి పనిచేయకుండుట. చిత్రములు వ్రాయుటయందే ప్రవీణత గలవానిని బట్టలు నేయుటయందును బట్టలు నేయుటయందే నేర్పు గలవానిని చిత్తరువులు వ్రాయుటయందును, నియమించి నిర్బంధముగా పనిచేయించినచో నేపనియు తిన్నగాజరగక రెండును హీనదశయం

దుండుననుట బాలురకు సహితము తెలియునుగదా? మన దేశమునం దాయా వర్ణములవారే యాయాపనులను చేయవలయు ననెడి నిర్బంధ ముండుటవలన నొకకమ్మరి దంతపుపనియం దెంత యభిలాషమును నేర్పును గలవాఁడయినను దానిని మాని కుండలనే చేయుచుండ వలెను; ఒకస్వర్ణకారుఁడు వస్త్రములను రత్నకంబళములను నేయుట యం దెంత యభిరుచియు బుద్ధియుఁ గలవాఁడయినను వానిని వదలి సుత్తితో వెండిబంగారములనే సాగఁగొట్టుచుండవలెను; ఒకచాకలి వస్త్రముల కంచులద్ది రంగులువేయుటయం దెంత ప్రవీణుఁడయినను దాని జోలికిపోక మయిలబట్టలనే యుతుకుచుండవలయును; ఒకమంగలి చిత్రములు వ్రాయుటయం దెంత ప్రజ్ఞగలవాఁడయినను దానిపేరు తలపెట్టక బోడితలలనే గొఱుగుచుండవలయును; ఒకయీఁడిగెవాఁడు బంగారపుపనియం దెంత సమర్థుఁడయినను దానివంకఁ బోక తాటి కల్లే గీఁచుకొనుచుండవలయును. అనావశ్యకమైన యిన్ని జాతిభేదముల చేత పనివాండ్రు స్వేచ్ఛగా తమ బుద్ధి ప్రవేశించిన పనియందు ప్రవేశించి తమసామర్థ్యమును కౌశలమును కనఁబఱుచుటకు వలను పడక తమ కిష్టములేని పనులయందే విధిలేక యావజ్జీవమును గడప వలసినవా రగుచున్నారు. అందుచేతనే యీ హిందూదేశమునందు శిల్పాదివృత్తు లెప్పుడు నుండవలసినంత మంచిస్థితియం దుండకున్నవి. సాధారణముగా విగ్రహారాధన మధికముగాఁగల దేశములయందు ప్రతిమలు చెక్కుటయు దేవాలయనిర్మాణమును మహోన్నతదశయం దుండవలసియుండును. ఈజిప్టుదేశమునం దున్న మిన్నందుగోపురము లను వానిమీఁది పనిని చూచినవారు మానుషశక్తి యంతటి పరి పూర్ణతను పొందునాయని యద్భుతరసాక్రాంతులు కాకమానరు. విగ్రహారాధన మత్యంతప్రబలముగానున్న యీ దేశమునం దటువంటి

యాశ్చర్యజనకములయిన విచిత్రవిగ్రహములును నిరుపమానదేవాలయములును విశేషముగా లేకపోవుటకుకూడ జాతిభేదముల యధిక సంఖ్యయే కారణముగానున్నది. ఈ జాతిభేదములవలన నిష్ప్రయోజకులయిన సోమరిపోతులు సహితము జన్మప్రభావమువలన తామెక్కువవార మని గర్వించి గుణశక్తిసంపన్నులయిన యితరులను గౌరవింపక పరాభవించుటయు, లోకోపకారపారీణులయిన యుత్తమపురుషులు సహితము గుణశీలసామర్థ్యాదులచేత నసమానులయియుండియు జన్మదోషమువలన తలయెత్త వీలులేక యెక్కువవారమని మదించి తిరిగెడి యధములచే నవమానపఱుపఁబడి యర్హపదమును పొందక నిరుత్సాహులగుటయు, అందుచేత పరస్పరద్వేష ముదయించి యైకమత్యములేక దేశము చెడిపోవుటయు సంభవించుచున్నది. ఇప్పుడు చెప్పినరీతి జాతిభేదములు లేకపోయినను ధనపాండిత్యాధికారతారతమ్యాదులనుబట్టి కొంద ఱెక్కువవారును కొందఱు తక్కువవారు ననెడి భేద మెప్పుడు నుండును గాని యిప్పటివలె నయోగ్యులు తామధికులమని గర్వించుటయు యోగ్యులు హీనులుగా గణింపఁబడి లాఘవము పొందుటయు నంతగా సంభవింపవు. జాతిభేదమును గూర్చిన విచార మిక్కడ ననావశ్యక మగుటచేత నా యంశము నింతట విడిచిపెట్టి యెవ్వరేజాతియందున్నను తా మేదో యొక్కవృత్తినే యవలంబించి యామరణాంతమును దినములు పుచ్చకతీఱ దను దుర్భ్రమ పడక, తమ కేవృత్తియం దభిరుచి గలదో దేనిమీఁద తమ బుద్ధి చక్కఁగా వ్యాపించునో దేనిని తాము జనరంజకముగా నిర్వహింప శక్తులగుదురో యా వృత్తినే యెల్లవారు ననుసరింప ప్రయత్నింపవలయుననియు, అట్లుచేసిననే కాని చేతిపనులు వృద్ధిచెంది లాభకరములుగా నుండవనియు, వారట్లు చేయునట్లు ప్రోత్సాహపఱుచుట

దేశాభివృద్ధి నపేక్షించు మనకందఱకు ధర్మమనియు నొక్కి చెప్పుచున్నాను.

మనదేశములో శిల్పాదుల హైన్యస్థితికిఁ గాలానుగుణముగా కావలసిన మార్పులను చేసికొనక పూర్వాచారమునుబట్టి యెప్పుడు నేక రీతిగా గుడ్డియెద్దు జొన్న పడ్డట్టు పనిచేయుచుండుట రెండవకారణ మని చెప్పవచ్చును. మనదేశములో నిప్పుడు పనిచేయుచున్న రీతి పూర్వకాలమునకు సరిపడియే యున్నను నానావిధముల నభివృద్ధి చెందుచున్న యీకాలమున కెంతమాత్రమును తగియుండదు. బాల్యమున తొడుగుకొనెడు పాదరక్షలాకాలమున కెంతో యనుకూలముగా నుండినను బాలుఁడు పెద్దవాఁడై పాద మెదిగిన తరువాతకూడ నట్టి జోడునే తొడుగుకొనవలయు నన్నచో నది యుపయోగింపక పోవుట యేకాక కాలికి నష్టమునుకూడ కలిగించును. అదేప్రకారముగా ప్రపంచముయొక్క బాల్యస్థితియందత్యంతోపయుక్తములుగా నున్న వానినే కాలానుసారమైన మార్పును చేసికొనక యిప్పటి వృద్ధిదశయందుకూడ నుపయోగింపవలెనన్నచో నష్టము కలుగక యేప్రకారము లాభకరముగా నగును? అయోమార్గములమీఁద వాయువేగమున ధూమశకటములు చౌకగా సరకులను గొనిపోవుచుండఁగా నాచేరువను మోటుబండ్లమీఁద మందగమనమున ప్రియముగా వస్తువులను గొనిపోవ ప్రయత్నించుచో వృథాప్రయాసముగాక లాభమెట్లు కలుగ నేర్చును? ఆవిరియంత్రములతో దినమునకు వస్త్రశతములను నేసి యల్పమూల్యమునకు విక్రయించుచుండగా పూర్వకాలపు మగ్గముల మీఁద మూడుదినములకొక బట్టను దింపి యెక్కువవెల కమ్మఁబూనినచో లాభమేరీతిని కలుగును? కాబట్టి వృత్తులు నిజముగా లాభకరములుగాఁ జేయవలె నన్నచో నీకాలమునకు తగిన పనిముట్లను

సంపాదించి యితరసాధనముల నన్నిటిని కాలానుసారముగా మార్చుకొని నేర్పుతో పనిచేయవలయును. ఇప్పటి యంత్రములు మొదలయినవి విశేషవిత్తసాధ్యములును మన పనివాండ్రు ధనహీనులు నైనందున నట్టిపని యెట్లు పొసఁగునని యెల్లవారికిని స్థూలముగా తోఁచ వచ్చును. ఈయాక్షేపణ కొంతవఱకు ప్రబలమయినదే కాని ప్రతి క్రియ లేనిది కాదు. ఒక్కఁడు ప్రత్యేకముగాఁ జేయఁబూనినచో నెల్లపనులును నసాధ్యములుగానే కనఁబడును. ఆపనులే పదిమంది యేకీభవించి చేసెడిచో సులభసాధ్యములగుట యెల్లవారికిని నను భవసిద్ధమయి యున్నది. ఈలోకములో నెటువంటి దుస్సాధ్యములను నిమిషములో సుసాధ్యములనుగాఁ జేసెడి యద్భుతశక్తి యొకటి సంఘీ భావమునందున్నది. స్వప్రయోజనపరులయి యెవరిమట్టుకు వారు వేఱుపడక సంఘీభవించి యైకమత్యముతో పనిచేసినచో లోకములో సాధింపరాని కార్యములు బహుస్వల్పముగా నుండును. కాఁబట్టి శత కోటి సంఖ్యల జనులున్న యీదేశములో వేలకొలఁది జనులు కాకపోయి నను నూఱులకొలఁదియైనను సంఘములుగాఁజేసి కావలసినంత ధన మునుచేర్చి కావలసిన పనిముట్లను యంత్రాది సాధనములను సులభ ముగాఁ దెప్పించవచ్చును. ఈపని సంఘీభవించి చేయవలసినదే కాని యెక్కడనో లక్షాధికారులకు తప్ప సాధారణముగా నొంటరిగా చేయుట శక్యముకాదు. కాఁబట్టి మనదేశమున నిప్పు డడుగంటి యున్న కళలను శిల్పములను పునరుద్ధారణముచేసి దేశమును భాగ్య సంపన్నము చేయు తలంపుగల దేశాభిమాన మాననీయులు మనవారిలో నైకమత్యము పుట్టించి, సంఘీభవించుటవలని యనంతములైన లాభ ములను తెలిపి, యీదేశమున వస్త్రాదుల నిప్పటి యంత్రాదిసాహా య్యమునఁ జేయునట్లు చేయవలయును. కాలానుగుణములైన మార్పు

లను పొందక యెప్పుడు నే దేశమును బాగుపడదని మీారు దృఢముగా నమ్మి దానికై తగినంతకృషి చేయుదురని మీాకు మఱిమఱి తెలుపు చున్నాను.

ఈ హిందూదేశమున శిల్పాదులు వృద్ధిపొందక నీచదశయం దుండుటకు మూఁడవకారణ మాయావృత్తు లవలంబించినవారు విద్యా విహీనులుగా నుండుట. ఏపనినిగాని చక్కఁగా నాలోచించి చేయనిచో, ఆపని క్రమముగా నెఱవేఱదని యెల్లవారికిని తెలియును. ఒకపని విషయమయి యాలోచించుటకు మొట్టమొదట వాని కాయావస్తు ధర్మములు తెలియవలెను. అట్లు తెలియనిపక్షమున వాఁడావిషయము నందు తనబుద్ధిని చొప్పించి పూర్ణముగా నాలోచించి చేసెడు పని నంతకంతకు వృద్ధిపఱుచుటకును తదనుగుణముగా క్రొత్తపనిముట్లను బుద్ధిబలమున కనిపెట్టి నిర్మించుటకును శక్తుఁడు కాఁజాలఁడు. ఇందుకు నిదర్శనముగా కృషిచేయువాఁడు తన భూమిని సదా ఫలవంతముగాఁ జేసికొని యెక్కువలాభమును పొందదలచినయెడల వాఁడు మట్టిలో నుండు మూలపదార్థముల స్వభావమును, వానిలో నేవి యేపైరుకు ముఖ్యములో, యేపైరుతరువాత నేపైరు పెట్టినచో భూమి సారము చెడకుండ ఫలము నిచ్చుచుండునో, భూమి నిస్సారమయినచో ససార మునుగాఁ జేయుటకయి యెప్పు డెటువంటి యెరువు కట్టవలయునో, కాలువల నేప్రకారముగా త్రవ్వి నీరెట్లు ప్రవహింపఁజేయవలయునో, నాగేళ్లు మొదలయిన సాధనముల నేప్రకారముగా బాగుచేసి యుప యోగింపవలయునో, పొలములు దున్ను పశువుల నే ప్రకారముగా మేపవలయునో, వానికి రోగములువచ్చినప్పు డేప్రకారముగా నేమేమి చికిత్సలు చేయవలయునో, తెలిసికొనవలసి యుండును. అట్లు తెలిసి కొని సాస్త్రానుసారముగా సేద్యముచేసి, పిత్రాచారమును బట్టియే

యెప్పుడు నేకరీతిగా వ్యవసాయము చేయువానికంటె ద్విగుణముగాను త్రిగుణముగాను ఫలమునొందవలె నన్నవాఁడు రసవాదశాస్త్రము, పశువైద్యశాస్త్రము, వ్యవసాయశాస్త్రము, మొదలయినవాని నెన్నిటినో నేర్చుకొనవలయును. కాలువలు త్రవ్వి నీరు నడుపువారు జలము యొక్క ధర్మములను తెలియుటకయి జలశాస్త్రమును జలయంత్రశాస్త్రమును నభ్యసింపవలయును. అద్దములు మొదలయిన వానిని జేయువారు తాము చేసెడిపనిని క్రమక్రమముగా నభివృద్ధిచేయ నపేక్షించినపక్షమున తదనుగుణములయిన జడపదార్థధర్మములను బోధించెడు ప్రకృతిశాస్త్రముల నవశ్యముగా గ్రహింపవలెను. ఇట్లేవృత్తినభివృద్ధి పొందించి తగిన ప్రతిఫలము నిచ్చుదానినిగాఁ జేయవలె నన్నను దానితో సంబంధించిన విషయములను తగినంతవఱకుఁ జదివి దాని యభివృద్ధికయి యాలోచించుచు మునుపున్న లోపములను దిద్ది కావలసిన మార్పులను జేయుచు క్రొత్తపనిముట్లను కల్పించుచు పాటుపడక తప్పదు. ఇటువంటిపని విద్యాగంధములేని మూఢశిరోమణుల చేత కానేరదు. ఇట్లని వ్యవసాయము మొదలయినవి చేయువారందఱును ప్రతివిషయమునందును సంపూర్ణపాండిత్యము పొందవలెనని నేనిప్పుడు చెప్పవచ్చినవాఁడనుకాను. తాను చేసెడుపనిని సామర్థ్యముతోను సంపూర్ణోపయోగముగాను నిర్వహింపఁగోరినయెడల నట్టి పనితో సంబంధించిన జ్ఞాన మనివార్యముగా నుండవలయును గనుక కులవృత్తికి తగిన చదువు పనివాండ్రకు తప్పక చెప్పింపవలెనని మాత్రము నాతాత్పర్యము. శాస్త్రమునం దేశాఖ నభ్యసింపవలె నన్నను ముందుగా కొంతవఱకు భాషాజ్ఞానమును కలిగియుండవలసినదే గనుక, సమస్తవృత్తులవారికిని ప్రతిగ్రామమునందును పాఠశాలలుంపించి వారి నందఱుఁ జదివించుట యుక్తము. ఇప్పుడు కులవృత్తులు

చేయువారందఱు చదువక్కఱలేకుండ తమతమ వ్యాపారములను చక్కఁబెట్టుకొనుచుండ లేదా ? పొలములు దున్నువారికి చదువ నవకాశముండునా ? అని మనవారు కొందఱనవచ్చును. ఈవృత్తుల నెదుగుబొదుగులు లేక యిప్పటిరీతిగానే యుంచి శీఘ్రకాలములోనె దారిద్ర్యదేవతకు పట్టాభిషేకముచేసి మనదేశమును సమర్పింప నిశ్చయించుకొన్నయెడల పనివాండ్రకు చదువక్కఱయుండదు; గాని వారి నావేశించియున్న మూర్ఖతాపిశాచమును పాఱఁద్రోలి వృత్తుల నభివృద్ధినొందించి దేశమును భాగ్యలక్ష్మికి నివాసస్థానముగాఁ జేయ నుద్యమించి నప్పుడు మాత్రము వారికి విద్యఁజెప్పించి యభివృద్ధి మార్గము నాలోచించుటకు తగిన శక్తిని గలిగింపక తప్పదు. ఇఁక వారికిఁ జదువు నేర్చుకొనుట కవకాశముండునా యను విషయములో తమకు నావశ్యకమని తెలిసికొని వారు విద్యయందు శ్రద్ధగలవా రయినచో నవకాశము కావలసినంత దొరకును. బుద్ధి కుదిరినచో నవకాశమెన్నటికిని దొరకకమానదు. పాఠశాలయందు మాత్రమే కాక యింటకూడ పాఠములు చెప్పుటకు నొకరిద్దఱుపాధ్యాయులుండ చదువుటకు కావలసినన్ని పుస్తకములుండి యితరసాహాయ్యము లనేకము లుండినను శ్రద్ధయొక్కటి లేకపోవుటచే ధనికుల బిడ్డలలో కొందఱి కొక్కవిద్యయు రాకపోవుటయు పయిసాధనకలాపములో నొక్కటియు లేకపోయినను శ్రద్ధ యొక్కటిమాత్ర ముండుటచే బీదబిడ్డలు కొందఱు విద్య లనేకము లల్పకాలములో గ్రహింపఁ గలుగుటయు, పలువు రెఱిఁగియుండవచ్చును. కాఁబట్టి యవకాశ ముండదనుమాటను దూరముగా నుంచి వృత్తులను మంచిస్థితికిఁ దీసికొని రాఁగోరెదు మనము పనివాండ్రకెల్లను విద్యయందు శ్రద్ధాభక్తులు కుదురునట్లు చేయుటకును, చదువునందు బుద్ధిగలవారి నిమిత్త

మయి పాఠశాలలను స్థాపించునట్లు చేయుటకును, శక్తివంచన లేక సమస్తప్రయత్నములు చేయవలయును. వీరికి పగటిపూట చదువు చెప్పెడి చిన్నపాఠశాలలు మాత్రమేకాక పగలు పనిచేసి వచ్చు వారి కుపయోగపడునట్లుగా తగినన్ని రాత్రిపాఠశాలలుకూడ స్థాపింపవల యును. ఈవిషయమున సీవఱ్కే దొరతనమువారును స్థలనిధిసంఘ ములవారును నగరపారిశుద్ధ్యవిచారణ సంఘమువారును శ్రద్ధపుచ్చుకొని కొంత పనిచేసియున్నారు. అయినను జనులతోడ్పాటులేక ప్రభుత్వము వారిప్రయత్నములు పూర్ణముగా కొనసాగఁజాలవు గనుక దొరతనము వారు పనిచేయుచున్నారని యుపేక్షచేయక జనసామాన్యముయొక్క వృద్ధికయి సాధ్యమైనంత పని చేయుట మనకుకూడ పరమధర్మమే.

ఈప్రకారముగా మనదేశమున వృత్తులుత్కృష్టదశను పొందక పోవుటకుఁ గల కారణము లనేకములున్నను వానినన్నిటిని వివరించుట కిప్పు డవకాశముచాలక యింకొక్క యంశమునుమాత్రము చెప్పి ముగించుచున్నాను. ఈదేశమునందు చదువుకొన్నవారు తాము వృత్తులయందు ప్రవేశించుట తమగౌరవమునకు హానికరమని దుర్భ్రాంతి నొంది వృత్తులపొంత పోనొల్లకుండుటగూడ వృత్తుల నికృష్టదశ కొక ముఖ్యకారణముగానున్నది. నాలుగుముక్కలు చదివిన తోడనే తామేమో మహావిద్వాంసుల మయితిమనియు తమపాండిత్య మున కిఁక తాతముత్తాత లాచరించిన వృత్తి ననుసరించుట గౌరవ లోపమనియు దురభిప్రాయపడి మనవారనేకులు తమదుష్పాండి త్యముచేత నెందుకుం బనికిరాక చెడిపోవుచున్నారు. ఇందుకు దృష్టాంత ముగా నాచిన్నతనములో నొకమంగలి రాజమహేంద్రవర రాజకీయ పాఠశాలలో నాలవతరగతివఱకును జదివి చాలించి, తనకులానుగత మయినవృత్తి నవలంబించుట లాఘవాస్పదమని తన యల్పవిద్యా

ప్రభావముచేత నిశ్చయించుకొని, యుద్యోగమున కాశపడి యెల్లవారి నాశ్రయించి న్యాయమార్గమున సుఖజీవనము చేయుటకు చాలిన ధనమును వేఱువిధమున సంపాదించుకోలేక దారిద్ర్యభూతముయొక్క ప్రేరణముచేత చౌర్యమునందు ప్రవేశించి, కడపట చెఱసాలయందు పడి చెడి చిక్కులుపడఁగా నేను ప్రత్యక్షముగా చూచియున్నాను. ఇటువంటి యల్పవిద్యావంతులయిన మహాపండితులు తాము రాజకీయోద్యోగములకే యర్హులమనియు, ఇతరవృత్తులేవియు తమగౌరవమునకు తగనివనియు, తామెంత కష్టపడియైనను రాజకీయకార్యస్థానములయందు కొలువుకుదిరి తమయావజ్జీవమును దానికి ధారపోయవలయుననియు, దృఢనిశ్చయులై లోపల పొట్టకు తిండిలేకపోయినను పయికి బొట్టులును బట్టలును సవరించుకొని సంవత్సరముల కొలఁది జీతబత్తెములు లేక కార్యస్థానముల వెంట నూరూరఁదిరిగి వెట్టికి పనిచేయుచు, నైచ్యమునకు వెనుకతీయక యుద్యోగస్థుల యిండ్లచుట్టును దిరిగి బుజములు పడిపోవ వారిపిల్లలను మోచి యాశ్రయించుచు, పేరులేని చిన్నయుద్యోగస్థులు సహితము వెట్టిపనిలో తప్పులెన్నిపెట్టు చీవాట్లే తమకు లాభముగా తమ జన్మములను సార్థకపఱచుకొనుచున్నారు. ఒక్క యల్పవిద్యావంతులకేకాక బహుపరీక్షలం గృతార్థులయిన వారికిని, రాజసేవకే యాశపడి తిరుగుచుండుటవలన నించుమించుగా నిటువంటిగతియే సంప్రాప్తమగుచున్నది. రాజకీయోద్యోగముల సంఖ్యకంటె పరీక్షలం గృతార్థులగువారి సంఖ్య యత్యధికమగుచున్నందున కొందఱికేకాని యందఱికిని పనులు దొరకనేరవు. ఒక్కపనికయి గోతిదరినక్కలవలె ననేకులు నోరుతెఱచుకొని కనిపెట్టుకొని యుండుటచేత నిప్పు డుద్యోగగౌరవమే చెడిపోయినది. రెండురూపాయల జీతమిచ్చినచో నలుగురు పరీక్షాసిద్ధులు దొరకు

చున్నారుగాని యెనిమిదిరూపాయలు జీతమిచ్చినను తిన్నని వంట బ్రాహ్మణుఁడు దొరకుట దుర్లభముగా నున్నది. ఈప్రకారముగాఁ జదువుకొన్నవారందఱును రాజసేవకొఱకే కాచుకొని యున్నయెడల మోసపోయి తుదకెందునకుం బనికిరానివా రగుదురు. స్వాతంత్ర్యము లేకపోవుటచేత సేవకవృత్తి తక్కిన వృత్తులన్నిటికంటె మిక్కిలి యధమమయినది. కాఁబట్టి చదువుకొన్నవారు తప్పక వృత్తులన్నిటి యందును ప్రవేశించి పనిచేయవలసిన కాలము వచ్చినది. అట్లు ప్రవేశించుటచేత వారు తాము లాభమునుపొంది సుఖజీవనము చేయుటకు శక్తులగుటయేకాక వృత్తులను మంచిస్థితికి తెచ్చి దేశమునకు క్షేమము చేసినవారగుదురు. విద్యాధికులు ప్రవేశించినయెడల నన్ని వృత్తులును గౌరవార్హములే యగునుగాని గౌరవమునకు భంగము తెచ్చెడి వృత్తి యేదియు నుండదు. ఇంతవఱకును చదువుకొన్నవారెవ్వరును ప్రవేశింపక పోవుటవలన కొన్నివృత్తులు నీచములుగా తలంపఁబడుచున్నవేకాని నీచములగుటకు వృత్తులు చేసిన పాపమేదియు లేదు. ఎప్పుడును వృత్తులయందు ప్రవేశించినవారినిబట్టి వృత్తులకు గౌరవము రావలయునేకాని వృత్తులనుబట్టి ప్రవేశించినవారికి గౌరవము రాఁబోదు. పురుషునకు నిజముగా గౌరవము తెచ్చునవి సత్యమును శాంతమును యుక్తప్రవర్తనమును విద్యయుఁ గాని ధనసంపాదనమునకయి యవలంబించిన వృత్తులు కావు. ఇప్పుడు సర్వోత్కృష్టమయినదని యెంచఁబడెడు వృత్తియందైనను నీతిమాలినవారును మూఢులును ప్రవేశించి పనిచేయఁజొచ్చినచో దాని గొప్పతనమంతయు మూఁడు దినములలో మూలపట్టి మిక్కిలి నీచమయినదగును. ఇప్పుడు మిక్కిలి నికృష్టమయినదని తలంపఁబడెడు వృత్తియందయినను చదువుకొన్నవారును యుక్తప్రవర్తనము గలవారును ప్రవేశించి పని సాగించు

చున్నచో నిమిషములో దాని కెక్కడలేని గౌరవమును వచ్చి సర్వజన సమాదరణీయ మగును. మనలోని చదువుకొన్నవా రీసత్యమును మనసునందు దృఢపఱుచుకొని కొందఱు ముందుగా తాము మార్గ ప్రదర్శకులయి జనులలోఁగల దురభిప్రాయమును తొలగించి వృత్తులను క్రమపఱిచి దేశమును ధనసంపన్నము చేయుటకయి ప్రయత్నింతురని దృఢముగా నమ్ముచున్నాను. అట్లు ప్రవేశించినవారు మంచిసాధనములను కనిపెట్టి పనిని సులభపఱిచి తావిత్తాఢ్యులయి మొత్తముమీఁద దేశమున కంతకును లాభము కలుఁగజేయ శక్తులగుదు రనుటకు సందేహముండదు. చదువుకొన్నవారు వృత్తుల నవలంబించి యుండుటచేత యూరపుఖండమునందు దినదినము నేప్రకారముగా క్రొత్తసాధనములు కనిపెట్టఁబడి పని సులభపడుచున్నదో యెఱిఁగినవారి కీసంగతి వింతగా కనఁబడదు. మన దేశమునం దిప్పుడున్న యుపకరణములలో లోపము లేమి యున్నవనియు వానిని బాగుపఱుపవలసిన యావశ్యకమేమున్నదనియు కొందఱు భావింపవచ్చును గాని వారియూహ యెంతమాత్రమును సరియైనది కాదు. లోకములో మనుష్యుఁడుచేసిన కార్యములన్నియు నంతకంత కభివృద్ధి పొందఁదగినవిగా నుండును. ఈదినమున పూర్ణముగా నున్నట్లు కనఁబడునవి రేపటిదినము మరల నాలోచించినచో వానియందు కొన్నిలోపము లగపడి మరల మార్పఁదగినవిగా కనఁబడుచుండును; కొన్నివస్తువుల యందు లోప మొక్కసారిగా కనఁబడక పోయినను వానిని సులభముగా చేసెడు సాధనములయందు లోపములగపడి యభివృద్ధికి తగినవిగా నుండును. ఈ ప్రకారముగా నాలోచించిన కొలఁదిని పూర్వపువా రెప్పుడును నెఱుఁగని క్రొత్తవస్తువులను నిర్మించువిధమును కనిపెట్టుటకును వానిని మేలిమి చెందించుటకును వానిని చేయుసాధనముల

బాగుపడుచుండుటకును నావశ్యక మగపడును. దేశము నాగరికతయందును సుఖభోగాదులయందును వృద్ధిపొందుట కిదేమార్గము. చదువుకొన్నవారు శిల్పాదివృత్తులయందు ప్రవేశించి కొన్ని సంవత్సరములు పూనికతో పనిచేయు భాగ్యము మనదేశమునకు లభించిన తరువాత అద్దములు, కుండలు, పెంకులు, ఇటుకలు, మొదలయిన మట్టిపనులయందును, వంతెనలు, విగ్రహములు, మండపములు, దేవాలయములు మొదలయిన రాతిపనులయందును, బల్లలు, పెట్టెలు, మంచములు, బండ్లు మొదలయిన కఱ్ఱపనులయందును, కాలువలు, నూతులు, చెఱువులు మొదలయిన నీటిపనులయందును, చిత్రములు వ్రాయుటయందును, రంగులు వేయుటయందును, తివాచులు బట్టలు మొదలయినవి నేయుటయందును, బెత్తపుపనులయందును, కొమ్ముపనులయందును, తక్కిన యన్నిపనులయందును, ఎంతో యభివృద్ధిని చూడవచ్చును. అప్పు డావిరియంత్రములును నీటియంత్రములును గాలియంత్రములును దేశమంతటను వ్యాపించి దేశము కన్నులపండువుగా నుండవచ్చును. ఇదియంతయు మనకిప్పుడు స్వప్నములోని వార్తగా తోఁచవచ్చునుగాని చదువుకొన్నవారు దేశాభిమానులయి తమ కృత్యమును తెలిసికొని వృత్తులయందు ప్రవేశించి దేశాభివృద్ధికి తమ శరీరములను ప్రాణములను ధారపోసినచో నచిరకాలములోనే యీ చెప్పినదంతయు మన కన్నులయెదుట నగపడుసత్యమే కావచ్చును. మనుష్యుల కుపచారములు చేయుట మొదలయినవి కొన్ని సేవకవృత్తులేగనుకను, అన్నివృత్తులలోను సేవకవృత్తి యధమమయినది గనుకను, పెంటలెత్తుట, దొడ్లుతుడుచుట, బట్టలుతుకుట మొదలయిన కొన్నిపనులు న్యాయముగానే యెల్లదేశములయందును సమస్తకాలములయందును నీచములుగా చూడఁబడుచున్నవి. అందుచేత వాని

నవలంబించినవారికి తక్కినవృత్తుల నవలంబించిన వారికి గల గౌరవ ముండదు. దేశమందెంత విద్యాభివృద్ధియైనను సమస్త జనులును పండితులగుట యెన్నఁడును సంభవింపనేరదు; కొందఱు గాకపోయిన కొందఱయినను మూర్ఖులయి యుండకతప్పదు. అటువంటివారే సాధారణముగా నీకడపట చెప్పిన నీచవృత్తులయందు ప్రవేశించి పని చేయుచుందురు. అవి తప్ప గౌరవమునకు భంగము కలిగించెడు నట్టియు విద్యావంతుల కర్హములు కానట్టియు వృత్తులు మఱియేవియు లేవు. ఇవిసహితము మనదేశమునం దిప్పుడు గౌరవప్రదములుగా నెంచఁబడుచున్న భిక్షాదివృత్తులకన్న వేయిరెట్లు శ్రేష్ఠమయిన వనియే చెప్పవచ్చును. సోమరితనమున కాలము గడపుచు స్వకాయ కష్టపడక పరులవిత్తమువలన జీవించుటకంటె హేయమైనవృత్తి లోకములో నేదియు నుండదు. యాచ్ఞావృత్తి పరమనికృష్టమైన దనియు దానికంటె లాఘవాస్పద మయినది మఱియొకటి లేదనియు మనపూర్వు లనేకవిధములఁ జెప్పియున్నారు. వారిలో నొకకవీశ్వ రుఁడు యాచకుఁడు గడ్డిపఱకకంటెను తేలికయనియు, గడ్డిపఱకలు గాలి కెగురఁగొట్టుకొని పోవుచుండఁగా యాచకుఁ డెగురకొట్టుకొని పోకుండుటకుఁగల కారణము దరికి చేరనిచ్చినచో వాఁడు తన్నుకూడ యాచించి పీడించునని గాలిదేవుఁడు భయపడుటయేయనియు, చమ త్కారముగా చెప్పిన శ్లోకము ననేకులు చదివియుందురు. కాలకర్మ దోషమువలన నిప్పుడు గౌరవముగా నెంచఁబడుచున్న యాచ్ఞావృత్తి నశించి కష్టపడి స్వార్జితమువలన జీవించు వృత్తులే గౌరవావహములని యేర్పడినంగాని దేశమెన్నటికిని బాగుపడదు. చదువుకొన్నవారు వృత్తులయందుఁ జేరి పనిచేసినఁగాని వృత్తులకు గౌరవము రాదు. మన తొల్లింటి మహానుభావులు సహితము తాము వృత్తులయందు

ప్రవేశించి యేవృత్తి నవలంబించినను న్యాయమార్గావలంబనులకు గౌరవలోపములేదని లోకమునకుఁ జూపి యున్నారు. రాజసూయాధ్వరముచేసి సార్వభౌముఁడైన ధర్మరాజంతవాని తమ్ములు నకుల సహదేవు లశ్వపాలనమును గోపాలనమును నీచముగా నెంచక పనిచేసి యున్నారు; దిగ్విజయముచేసి విజయుఁడని పేరొందిన యాసార్వభౌముని తమ్ముఁడే నాట్యాచార్యుఁడుగా నుదిరెను; చక్రవర్తియైన నలుఁడును, భీముఁడును వంటలవారుగా నుండుటకు సంశయింపలేదు. ఈకడపట చెప్పిన వారిరువురును విద్యాధికులగుటచే పాకకౌశలమునం దసమానులై నలపాక భీమపాకములని లోకులు సామెతగా చెప్పుకొనునంత ప్రసిద్ధి కెక్కిరి. అంతకుపూర్వమే వారికి చిరకాలాభ్యాసములేక పాకవిద్యయం దటువంటినేర్పు కలుగుట సంభవింపదుగదా? అది యెట్లైన నను రాజాధి రాజులు పాదాక్రాంతులై పనిచేయ సమస్తగౌరవములను పొందిన కిరీటాధిపతులు సహితము సమయము వచ్చినప్పు డట్టి వృత్తుల నవలంబించుట గౌరవహీనతగా నెంచలేదనియు, వారటువంటివృత్తులయందు ప్రవేశించుటవలన వారిగౌరవము లేశమాత్రమును చెడలేదనియు, పయి నిదర్శనములవలన స్పష్టమగుచున్నది. అదిగాక మనఋషులును విద్వాంసులును పలువురు చతుష్షష్టికళల నభ్యసించి ప్రవీణులయినట్టు బహుగ్రంథములు సాక్ష్యమిచ్చుచున్నవి. పాక శిల్ప గజాశ్వశాస్త్రాదులు చతుష్షష్టికళలలో చేరిన వౌటచేత పూర్వకాలమునందు మనలోని విద్వాంసులు బహువృత్తులకు గౌరవము తెచ్చిరనుట విస్పష్టమగు చున్నది. మఱియు నీప్పై ని చెప్పిన శాస్త్రములకు ఋషులే కర్తలయి యున్నారు. కాఁబట్టి పూర్వపు విద్వాంసులమార్గము ననుసరించి యిప్పటి విద్యావంతులును వృత్తుల నవలంబించి యాయావిషయముల యందు గ్రంథములను రచించి వాని నభివృద్ధి పొందించినంగాని దేశాభివృద్ధి కలుగదు.

మన దేశమునందలి శిల్పాదుల యభివృద్ధికయి యాయాజాతుల వారే యాయా వృత్తుల నవలంబింపవలయు నన్న నియమమును పెట్టుకోక యెవ్వరికి దేనియందభిరుచిగలదో వారాపనియందు ప్రవేశించుట యావశ్యకమనియు వస్తునిర్మాణక్రమము కాలానుగుణముగా మాఱుచుండవలయుననియు, కర్మకారులు విద్యాభ్యాసము చేసినవారు కావలయుననియు, విద్యావివేకవంతులు వృత్తులకు పూనుకొనవలయు ననియు చెప్పియున్నాను. పుస్తకములయం దెంతచదివినను చదివిన విషయములను ప్రత్యక్షముగా చూచి గ్రహించినంగాని యావిద్య పూర్ణము కానేరదు. సంగీతశాస్త్రమునందు రాగ లక్షణాదులను నేర్చుకొన్న మాత్రముచేతనే యెవ్వరును కర్ణరసాయనముగా పాడ శక్తులుకారు. కాఁబట్టి లోకములో ననుభవజ్ఞానము లేని చదువంత ప్రశస్తము కాదు. శిల్పాదులయందు ప్రవేశించిన విద్యావంతులు యంత్రనిర్మాణాదులను గూర్చిన కేవల శాస్త్రజ్ఞానముతో తృప్తిపొందియుండక యంత్రముల నిర్మించి వానితో పనిచేసెడు దేశములకుఁ బోయి నిర్మాణకౌశలమును పనిచేయు క్రమమును కనిపెట్టి యనుభవజ్ఞానమునుకూడ సంపాదింపవలయును. అట్లుచేసిననే నిజమయిన యభివృద్ధి కవకాశము కలుగునుగాని యిల్లువదలక మూల కూరుచుండి యాకాశమువంక చూచి యాలోచించుచున్న మాత్రమున నభివృద్ధి కలుగదు.

మిత్రులారా! మనము విద్య చదువుకొన్నది మనస్వభావమును శక్తిని గ్రహించి యుక్తాయుక్తముల నాలోచించుటకు శక్తులమయి యుక్తమార్గమున నడుచుకొనునిమిత్తము గాని మనము చదువుకొన్నామని యితరులకు చూపుటకొఱకును ప్రతిష్ఠకొఱకును గాదు. తక్కినవారికంటె మనము వివేకుల మయినందుకు ఫలము మన మాత్మాభిమానము గలవారమయి, అంతరాత్మ చెప్పినదాని యందు

గౌరవముంచి, తదుక్తరీతిని ప్రవర్తించుట. అంతేకాని మన మంతరాత్మ నడుగున త్రొక్కి మూర్ఖులయిన వారి మెప్పునకయి దానిని వారియభిప్రాయములకు బలిపెట్టి యస్వతంత్రులమయి కీలుబొమ్మలవలె పరులాడించిన ట్లెల్లను నాడుచుండుట మన కెంతమాత్రమును పౌరుష కర్మము కాదు. మీరు మీస్వాతంత్ర్యమును మాటలచేత మాత్రమేకాక కార్యములచేతకూడ లోకమునకు వెల్లడిపఱచి తెలియనివారు చేసెడు పరిహాసములను లక్ష్యము చేయక మీరు న్యాయమని నమ్మిన ప్రకారోరముగా శిల్పాదివృత్తులయందు మీలోతగినవారు ప్రవేశించి యితరులకు దారిచూపి లోకోపకారధురీణులగుదురని కోరుచున్నాను.

6. అభాగ్యోపాఖ్యానము
7. పథికవిలాసము
8. జాన్ గిల్పిన్
9. నీతిదీపిక

స్త్రీల కుపయోగించు కథలు

అయిదవ సంపుటము.

1. సత్యవతీ చరిత్ర
2. చంద్రమతీ చరిత్ర
3. సత్యసంజీవిని
4. చమత్కార రత్నావళి
5. సతీమణి విజయము
6. సుమిత్ర చరిత్రము
7. రఘుదేవరాజీయము
8. కురంగేశ్వరవర్తక చరిత్రము
9. కళావతీ పరిణయము
10. గయ్యాళిని సాధుచేయుట
11. చిత్రకేతు చరిత్రము
12. దానకేసరీ విలాసము
13. వైదర్భీవిలాసము
14. భానుమతీ కళ్యాణము
15. రసికజనమనోభిరామము
16. ధర్మకవచోపాఖ్యానము
17. కుమారద్వయవిలాసము
18. పద్మినీప్రభాకరము
19. మాలతీమధుకరము

స్త్రీల కుపయోగించు పుస్తకములు

ఆరవ సంపుటము.

1. శ్రీవిక్టోరియా మహారాజ్ఞి చరిత్రము
2. సతీహితబోధిని
3. పత్నీహితబోధిని
4. స్త్రీ నీతిదీపిక
5. సత్యాద్రౌపదీ సంవాదము
6. మాతృపూజ-పితృపూజ
7. నీతికథామంజరి ప్ర॥ భాగము
8. డిటో ద్వి॥ భాగము
9. దేహారోగ్యధర్మబోధిని

ఉపన్యాసములు

ఏడవ సంపుటము.

1. జన్మాంతరము
2. అతిబాల్య వివాహము
3. విగ్రహారాధనము
4. ఈశ్వరదత్త పుస్తకములు
5. ఈశ్వరోపాసనము
6. ప్రార్థన
7. మానుషధర్మము
8. విద్యాధికుల ధర్మములు
9. మనుష్యజీవితముయొక్క పరమార్థము
10. వైరాగ్యము
11. విద్యాధురీణుల యర్థ్వాకృత్యములు

పుస్తకములు వలయువారు:—

కార్యదర్శి, హితకారిణీ సమాజము, రాజమహేంద్రవరము

అని వ్రాసిన బడయగలరు.

ఏడవ సంపుటము (contd)

12. వర్ణము
13. హిందూమతములు
14. స్వయంకృషి
15. సకాయకష్టకర్మలు
16. వేశ్యాకాంతల యుప॥
17. ఐకమత్యము
18. దానములు
19. స్త్రీ పునర్వివాహ చరిత్ర
20. స్త్రీ పునర్వివాహవిషయకోపన్యాసం
21. స్త్రీ పునర్వివాహ విషయక ప్రథమ విజ్ఞాపనము
22. స్త్రీ పునర్వివాహ విషయక ద్వితీయ విజ్ఞాపనము
23. స్త్రీ పునర్వివాహశాస్త్రసంగ్రహము
24. స్త్రీ పునర్వివాహ భూతవర్తమానస్థితులు

ఉపన్యాసములు-జీవచరిత్రలు

ఎనిమిదవ సంపుటము.

1. దేశీయమహాసభ, దాని యుద్దేశము
2. శంకరాచార్యులు
3. బసవరాజు గవర్రాజుగారి జీవిత చరిత్రము
4. జీసస్ చరిత్రము
5. స్వదేశసంస్థాన చరిత్రాదులు
6. విగ్రహతంత్ర విమర్శనము
7. ఉపన్యాసమంజరి
8. వివేకవర్ధని మొదటి భాగము
9. .. రెండవ భాగము
10. .. మూడవ భాగము

సాహిత్య గ్రంథములు

తొమ్మిదవ సంపుటము.

1. సంగ్రహవ్యాకరణము
2. కావ్యసంగ్రహము
3. అలంకారసంగ్రహము
4. నీతిచంద్రిక-విగ్రహము
5. నీతిచంద్రిక-సంధి
6. తర్కసంగ్రహము
7. సత్యవాదిని
8. ఉత్తమస్త్రీ చరిత్రములు

ఆంధ్రకవుల చరిత్రలు

పదియవ సంపుటము.

పూర్వకాలపు కవులు 1 వ భాగము

పదకొండవ సంపుటము.

మధ్యకాలపు కవులు 2 వ భాగము
ఆధునిక కవులు 3 వ భాగము

స్వీయ చరిత్రము

పండ్రెండవ సంపుటము.

1, 2 భాగములు కలసి

కార్యదర్శి, హితకారిణీ సమాజము,

రాజమహేంద్రవరము.

అని వ్రాసిన బడయగలరు.

అవంతి ప్రెస్, రాజమండ్రి.